

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Але державна політика щодо екологічної освіти не повинна бути монокультурною. Нам недостатньо знайти хороші концепції і ставитися до них так, ніби вони єдині правильні. Ми повинні скоріше мати справу з різноманітністю зацікавлених сторін, а також їх потребами, вимогами, ідеями та альтернативами рішень щодо збереження, відновлення та покращення навколишнього середовища, а також якості життя для кожної людини, виду, суспільство та екосистеми.

Велика роль у формуванні знань і навичок з екології досягається позашкільними навчальними закладами безпосередньо через залучення дітей до гурткової роботи еколого-натуралістичного спрямування та участі в різноманітних заходах як форми організації позашкільної освіти.

До речі, Україна розвиває свій потенціал в ІТ-сфері і на ринках освітніх послуг. Україна посідає 37-е місце в рейтингу з розвитку освітніх технологій. [5] Хоча Україна не займає лідируючих позицій, спостерігається позитивна динаміка. І саме екологічна освіта може відігравати значну роль в онлайн-освіті. Екологічна освіта «націлена на розвиток місцевого та глобального громадянства з повагою до самовизначення та суверенітету націй», і має «має стимулювати солідарність, рівність та повагу до прав людини, залучаючи демократичні стратегії та відкритий клімат культурного обміну, а також сприяти рівноправному партнерству в процесах прийняття рішень на всіх рівнях і етапах.» [3].

Екологічна освіта на порозі 3-го тисячоліття стала необхідною складовою гармонійного, екологічно безпечного розвитку. Екологічне виховання і інформування населення, підготовка висококваліфікованих фахівців, названі в програмних документах найвизначнішого міжнародного форуму 20-го сторіччя в Ріо-де-Жанейро (1992), присвяченого навколишньому середовищу і сталому розвитку, одним з найважливіших і необхідних засобів здійснення переходу до гармонійного розвитку всіх країн світу. Де прагнення до людської та соціальної трансформації та стимул для побудови справедливих та екологічно збалансованих суспільств відповідно до цілей, викладених у Договорі, вимагають від нас боротися з причинами людської та соціальної деградації з глобальної та системної точки зору, водночас з урахуванням місцевих реалій.

Екологічна освіта приносить користь завдяки:

Екологія вичерпується під впливом соціального розвитку, існує нагальна потреба у сприянні соціальній свідомості і відповідальності населення, а також створенні екологічного та економічного настроїв. Сьогодні можна спостерігати зростання у людей розуміння та усвідомлення важливості розвитку серйозного ставлення до навколишнього середовища. Як в результаті створюються численні екологічні організації. Стає дуже популярним бути екологічно свідомим, споживати екологічно чисті продукти, жити в зеленій зоні, охороняти дику природу, застосовувати жорсткіші санкції проти тих, хто порушує екологічні закони та забруднює навколишнє середовище. Суспільна свідомість і відповідальність, коли це стосується навколишнього середовища, а також створення екологічного мислення стоїть на першому місці в списку обов'язкової освіти громадян.

З метою екологічного виховання школярів і студентів поряд з традиційними заняттями ефективними формами є: проведення екологічних фестивалів до Всесвітнього Дня Землі, конкурсів екологічного плакату, літературного твору. Власна праця над доглядом рослин і тварин, охорона природних об'єктів, водойм, парків, квітників, скверів, проведення Днів лісу, Днів птахів, відзначення професійних свят підвищують дієвість екологічного виховання школярів, сприяють перетворенню знань в екологічні переконання.

З розвитком технологій, особливо у 2021 році освіта більше перейшла в онлайн. В результаті наразі існує багато онлайн-курсів, вебінарів тощо з екологічної освіти, в тому числі не лише для молоді, а й для дорослих. Сьогодні поняття «освіта» набуло значно

ширшого значення ніж до 2021 р. Якщо, раніше освітня діяльність у більшості сферах велась офлайн, у форматі персональних спілкувань, то реалії сьогодення вимагають отримання знань та навчальної інформації з Інтернету за допомогою сучасних інформаційних технологій.

- збереження наших природних ресурсів. Більш високий рівень екологічних знань значною мірою корелює з більш високим ступенем поведінки, що підтримує навколишнє середовище та збереження природи. Чим більше люди знають, тим більша ймовірність, що вони перероблятимуть, будуть енергоефективними, економитимуть воду тощо.

Мережа гуртків екологічного спрямування має важливе значення для формування екологічного світогляду підростаючого покоління. Однією з форм екологічної освіти школярів є створення статутів юних екологів, які, як правило, очолюють викладачі кафедр екології вищих навчальних закладів. Це сприяє вивченню молодим поколінням об'єктів і явищ у самій природі, отриманню навичок щодо визначення видів рослин і тварин, з'ясуванню на практиці шляхів впливу людини на довкілля, видів природокористування, а головне — розширює кругозір молоді щодо сучасних дійсних природоохоронних проблем і шляхів їх розв'язання. [2, с. 33]

Молодь може взяти участь в створенні громадських екологічних організацій, проведенні масових природоохоронних акцій, організації акцій щодо збереження біорізноманіття, проведення конкурсів, конференцій, фестивалів та виставок, організації екологічних таборів.

На даний момент екологічна ситуація нашої країни така, що для того, щоб щось змінити, необхідно накопичити всі можливі ресурси. У зв'язку з цим принципово важливим є виховання нового покоління з розвиненим екологічним світоглядом, що передбачає розуміння нерозривних зв'язків людини і природи, їх ставлення до природи як елемента культури, почуття відповідальності за все, що прийнято людиною і суспільством.

Накопичувати і вдосконалювати свої знання необхідно далі в початковій школі, де треба довести молодшим школярам, що в природі все взаємопов'язано; допомогти зрозуміти, для чого людина повинна знати природні зв'язки; навчити дітей будувати власну поведінку в природі на основі знань про взаємозв'язки в ній та відповідної оцінки можливих наслідків своїх вчинків.

Підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи (не насильство, а гармонійне співіснування з нею!), повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України. [4]

- підтримці розумного прийняття рішень. Екологічна освіта гарантує, що громадяни інформовані про надійну науку готові приймати рішення, які є вирішальними для забезпечення країни та світу природними ресурсами, від яких залежить наша економіка та якість життя.

Проблемою підвищення екологічної культури молоді займаються такі вчені, як Абалкіна І.Л., Моткін І.О., Куркуленко С.С., Курняк Л.Д., Науменко Н.В., Процюк В.А. Вони вважають, що необхідність виховання екологічної культури в молоді пов'язана саме з реакцією на глобальну екологічну кризу. Негативні зміни в природному середовищі під тиском сукупної дії виробничих чинників істотно прискорились в останні десятиріччя. Тобто, збереження життя на землі залежить тепер безпосередньо від рівня і темпів виховання екологічної культури в молоді, суспільства в цілому [1, с. 4].

Розвиток людини починається з освіти, однак, не закінчується лише шкільною освітою, а триває все життя. Людські суспільства повинні бути готові та віддані впровадженню змін, які забезпечать майбутнє виду. Однак для того, щоб відбулися зміни в поведінці та ставленні, постійна і безперервна освіта необхідна в кожному аспекті нашого повсякденного життя. Тому саме екологічна освіта молоді набуває нової актуальності.

Роль державної політики щодо екологічної освіти полягає в тому, щоб об'єднати всіх різних суб'єктів, які можуть зробити свій внесок у цей процес, і стимулювати їх, в межах їх

індивідуальних реалій та їхнього об'єктивного та суб'єктивного потенціалу, до синергії їхніх зусиль та обміну інформацією, щоб покращити свою практику та концепції. Метою має бути сприяння інтегрованим та інтегруючим діям, а також заохочення найрізноманітніших конструктивних ініціатив, які дозволять кожній сфері зробити свій внесок у розвиток справи екологічної освіти.

- створенню здорових шкіл. Тобто дає змогу учням стати лідерами у створенні екологічно чистого та здоровішого навчального середовища всередині та за межами шкільних будівель.

Суть полягає в тому, щоб навчитися «читати світ і слово», як говорить нам Пауло Фрейре; покращувати умови життя та системи, що підтримують життя; отримати кваліфікацію для роботи, яка є стійкою, і сприяти побудові стійких суспільств; пізнати та перетворити навколишнє середовище на спосіб покращення особистого існування, а також як акт солідарності з життям, як людським, так і нелюдським, а також близьким і далеким у часі та просторі. Іншими словами, ми повинні навчитися просувати освіту протягом усього життя як інструмент для виживання життя, інструмент, який дозволяє нам продовжувати покращувати життя кожного дня для кожного, хто живе на цій «маленькій і все ще прекрасній планеті»

Сучасний світ — це високорозвинена технологічна система. Величезна кількість підприємств працюють у світі, широко використовуючи новітні технології. Сьогодні люди дуже стурбовані технічним і промисловим прогресом, мало хто замислюється про екологічну складову питання. Але наша природа не має необмежених запасів ресурсів. За оцінками англійського журналу (The Economist), до 2030 року 7 мільярдів населення світу потребуватиме вдвічі більше ресурсів, ніж може забезпечити планета. Надмірне споживання і виробництво різноманітних синтетичних речовин створюють дисбаланс у природі. При цьому люди є безпосередніми учасниками цього процесу. Людство застосовує сучасні технології, сила яких може використовуватися і некомпетентними та байдужими людьми та мати непередбачувані наслідки. Люди виховують нове покоління шляхом передачі знань, досвіду і цінностей від старшого до молодшого покоління. Задоволення потреб нашого глобального суспільства — екологічних, економічних, культурних, духовних тощо — вимагає розуміння та творчого вирішення проблем.

У секторі неформальної освіти заслуговують на увагу й інші проекти: зелені кімнати; колективи вихователів (разом із різноманітністю соціальних акторів); ініціативи з підготовки кадрів з екологічного менеджменту; заходи щодо ознайомлення населення з процедурами отримання екологічних дозволів; екологічна освіта в природоохоронних підрозділах; гуртки спільного навчання про навколишнє середовище та якість життя; заходи щодо підвищення обізнаності щодо екологічного законодавства та нагляду.

У цій статті аналізуються поняття та роль екологічної освіти населення у сучасних умовах, а також обговорюються проблеми формування екологічного світогляду серед молоді України. Екологічна освіта розглядається як один із засобів для вирішення глобальних проблем, у тому числі охорони навколишнього середовища, боротьби з наслідками екологічної кризи.

Фундамент почуття невід'ємного зв'язку з природою необхідно прищеплювати ще з самого дитинства — дитячого садку, створюючи кутки живої природи, інформаційні джерела. Вже тоді дитина не повинна займати пасивну позицію, а приймати активну участь.

Література:

1. Курняк Л.Д. Екологічна культура: поняття і реальність. // Вища освіта України. - 2006. - №3. - С. 32-37.
2. Половинко Г. Шляхи підвищення ефективності екологічного виховання школярів / Г. Половинко
3. //Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2004. - № 16. - С. 4-5.

4. Договір про екологічну освіту для сталого суспільства та глобальну відповідальність. [Електронний ресурс]//Портал РІО+20: - [сайт]. – Режим доступу: <http://rio20.net/en/documentos/treaty-on-environmental-education-for-sustainable-societies-and-global-responsibility/>
5. Закон Про концепцію екологічної освіти в Україні. [Електронний ресурс]//Верховна Рада України: - [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>
6. А. Лисачок, І. Онопрієнко, І. Коваль, Л. Руденко, В. Чайковська. Innovative development in IT Sphere in the Context of the Industry 4:0 Concept: the Case of Ukraine// Міжнародний журнал передових тенденцій комп'ютерної науки та інженерії. - 2020. - С. 188-197.

**Наукові керівники: викладач Вовк Л.А.,
викладач Іщук В.В.**